

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive Study) เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยุติบทบาทการเป็นแกนนำกลุ่มผู้ติดเชื้อ เอชไอวี จังหวัดลำพูน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ เป็น ผู้ติดเชื้อ เอชไอวี ซึ่งทำหน้าที่หรือเคยทำหน้าที่แกนนำกลุ่มผู้ติดเชื้อ เอชไอวี ในจังหวัดลำพูน จำนวน 108 คน ทำการศึกษาระหว่างเดือนมิถุนายน 2551-กรกฎาคม 2551

คุณสมบัติของประชากร มีดังนี้

1. เป็น ผู้ติดเชื้อ เอชไอวี ซึ่งทำหน้าที่หรือเคยทำหน้าที่แกนนำกลุ่มผู้ติดเชื้อ เอชไอวี ของจังหวัดลำพูน ในช่วง เดือนธันวาคม 2548 ถึง เดือน ธันวาคม 2550
2. สามารถติดต่อได้ในช่วงของการศึกษา คือ ระหว่างเดือนมิถุนายน 2551 - กรกฎาคม 2551
3. ยินดีในความร่วมมือในการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างและวิธีการเลือกตัวอย่าง

เพื่อให้การศึกษานี้ มีข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์ จึงมีการเก็บข้อมูลในกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มคือ

1. กลุ่มประชากรทั้งหมด เก็บข้อมูลในส่วนข้อมูลทั่วไปและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยุติบทบาทการเป็นแกนนำกลุ่มผู้ติดเชื้อ เอชไอวี
2. กลุ่มตัวอย่าง เก็บข้อมูลปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะในการเป็นแกนนำกลุ่มผู้ติดเชื้อ เอชไอวี คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยกำหนดคุณสมบัติคือ ปัจจุบันยุติบทบาทการเป็นแกนนำกลุ่ม ผู้ติดเชื้อ เอชไอวี และยินดีให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ จำนวน 8-10 คน หรือจนกว่าข้อมูลจะอิ่มตัว

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น ประกอบด้วยข้อมูล 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพหลัก รายได้เฉลี่ยต่อเดือน การรับทราบผลการติดเชื้อ เอชไอวี การเจ็บป่วยด้วย โรคฉวยโอกาส การใช้ยาต้านไวรัส การเริ่มต้นเป็นแกนนำกลุ่มผู้ติดเชื้อ เอชไอวี หน้าที่ในการเป็นแกนนำกลุ่มที่ได้รับมอบหมาย และ สถานภาพการเป็นแกนนำกลุ่มผู้ติดเชื้อ เอชไอวี ในปัจจุบัน

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยุติบทบาทการเป็นแกนนำกลุ่มผู้ติดเชื้อ เอชไอวี ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นจากการการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีแบบสอบถามดังนี้

2.1. แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยภายในตัวบุคคล เป็นแบบสอบถามทัศนคติเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มผู้ติดเชื้อ เอชไอวี และทัศนคติเกี่ยวกับการทำหน้าที่เป็นแกนนำกลุ่มของผู้ติดเชื้อ เอชไอวี มีข้อคำถามทั้งสิ้น 15 ข้อ คำถามเชิงบวก 9 ข้อ คำถามเชิงลบ 6 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ มีคะแนนพิสัยอยู่ระหว่าง 15 - 45 คะแนน โดยแต่ละข้อมีความหมายและเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

คำตอบจากแต่ละข้อคำถาม

เกณฑ์การให้คะแนน (คะแนน)

	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
ผู้ตอบมีความเห็นตรงกับข้อความนั้นอย่างมาก	3	1
ผู้ตอบมีความเห็นตรงกับข้อความนั้นปานกลาง	2	2
ผู้ตอบมีความเห็นตรงกับข้อความนั้นน้อย	1	3

2.2. แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยภายนอกตัวบุคคล เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านสังคมทั้งในระดับครอบครัว ชุมชนและกลุ่มผู้ติดเชื้อ เอชไอวี ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านการทำงานทั้งในกลุ่มผู้ติดเชื้อและการทำงานร่วมกับองค์กรสนับสนุนต่างๆต่อการยุติบทบาทการเป็นแกนนำกลุ่มผู้ติดเชื้อ เอชไอวี มีข้อคำถามทั้งสิ้น 17 ข้อ คำถามเชิงบวก 14 ข้อ คำถามเชิงลบ 3 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ มีคะแนนพิสัยอยู่ระหว่าง 17 - 51 คะแนน โดยแต่ละข้อมีความหมายและเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

คำตอบจากแต่ละข้อคำถาม	เกณฑ์การให้คะแนน (คะแนน)	
	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
ผู้ตอบมีความเห็นตรงกับข้อความนั้นอย่างมาก	3	1
ผู้ตอบมีความเห็นตรงกับข้อความนั้นปานกลาง	2	2
ผู้ตอบมีความเห็นตรงกับข้อความนั้นน้อย	1	3

การแปลผลคะแนน

การแปลผลคะแนนปัจจัยภายในตัวบุคคลและปัจจัยภายนอกตัวบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเลิกบทบาทการเป็นแกนนำกลุ่มผู้ติดเชื้อ เอชไอวี แบ่งเป็น 3 ระดับชั้น คือ น้อย ปานกลาง และมาก โดยคิดค่าคะแนนจาก ค่าเฉลี่ยพิสัยของคะแนน หาได้จาก พิสัยหารด้วยจำนวนชั้น (คะแนนสูงสุด - คะแนนต่ำสุด / 3) ทั้งนี้เกณฑ์ในการแปลค่าความหมายของคะแนนที่ได้แบ่งเป็น 3 ระดับค่าคะแนน (กานดา ทวีพูนลาภ, 2539) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยที่ 2.34-3.00	หมายความว่า	ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยุติบทบาทการเป็นแกนนำกลุ่มผู้ติดเชื้อ เอชไอวี อยู่ในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ยที่ 1.67-2.33	หมายความว่า	ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยุติบทบาทการเป็นแกนนำกลุ่มผู้ติดเชื้อ เอชไอวี อยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยที่ 1.00 -1.66	หมายความว่า	ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยุติบทบาทการเป็นแกนนำกลุ่มผู้ติดเชื้อ เอชไอวี อยู่ในระดับมาก

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงคำถาม ใช้คำถามปลายเปิด เกี่ยวกับประเด็นปัญหาอุปสรรครวมทั้ง ข้อเสนอแนะในการดำเนินกิจกรรมเพื่อลดและป้องกันปัจจัยในการยุติบทบาทของแกนนำกลุ่มผู้ติดเชื้อ เอชไอวี

การตรวจหาคุณภาพและเครื่องมือ

การตรวจหาคุณภาพและเครื่องมือแบ่งเป็น 2 ส่วนดังนี้

1. **แบบสอบถาม** ซึ่งประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลและแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยุติบทบาทการเป็นแกนนำกลุ่มผู้ติดเชื้อ เอชไอวีผู้ศึกษาตรวจหาคุณภาพและเครื่องมือ โดย

การตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content validity) โดยผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องความตรงของเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ

ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการดำเนินงานเอดส์ จำนวน 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านสาธารณสุข จำนวน 1 ท่าน และ ผู้เชี่ยวชาญภาคประชาสังคม จำนวน 1 ท่าน วัดค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (Content Validity index : CVI) ได้ค่า CVI เท่ากับ 0.69 หลังจากปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้ว ได้ค่า CVI เท่ากับ 1.00

การหาความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้ว ไปทดลองใช้กับแกนนำผู้ติดเชื้อ เอชไอวี ในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีรูปแบบการดำเนินกิจกรรมและบทบาทของแกนนำกลุ่มผู้ติดเชื้อ เอชไอวี คล้ายคลึงกับจังหวัดลำพูน จำนวน 30 คน เพื่อทดสอบหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทัศนคติ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ปรากฏในตัวบุคคลได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.84 ปรากฏนอกตัวบุคคลได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.89

2. แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงคำถาม ใช้คำถามปลายเปิด ในประเด็นปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะในการเป็นแกนนำกลุ่มผู้ติดเชื้อ เอชไอวี ผู้ศึกษาตรวจหาคุณภาพและเครื่องมือโดย

การตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content validity) โดยผู้ศึกษานำแบบสัมภาษณ์ ที่สร้างขึ้น ให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องความตรงของเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการดำเนินงานเอดส์ จำนวน 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านสาธารณสุข จำนวน 1 ท่าน และ ผู้เชี่ยวชาญภาคประชาสังคม จำนวน 1 ท่าน พิจารณาความครอบคลุมของเนื้อหาและความเหมาะสมของภาษา หลังจากนั้นนำไปปรับปรุงให้สมบูรณ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

การหาความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ (Reliability) โดยผู้ศึกษานำแบบสัมภาษณ์ ที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำ ไปทดลองใช้กับแกนนำกลุ่มผู้ติดเชื้อ เอชไอวี ในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีรูปแบบการดำเนินกิจกรรมและบทบาทของแกนนำกลุ่มผู้ติดเชื้อ เอชไอวี คล้ายคลึงกับจังหวัดลำพูน จำนวน 5 ราย เพื่อให้มีความครอบคลุมตามโครงร่าง ความเหมาะสมของเนื้อหาและภาษา หลังจากนั้นนำไปปรับปรุงเพื่อให้มีความเหมาะสมต่อแกนนำแกนนำกลุ่มผู้ติดเชื้อ เอชไอวี

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษานำโครงการการค้นคว้าแบบอิสระ ผ่านการพิจารณาจาก คณะกรรมการจริยธรรม คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และ ทำหนังสือขออนุญาต ทำการศึกษา รวมทั้ง จะชี้แจงวัตถุประสงค์ วิธีการศึกษา สิทธิในการเข้าร่วมการศึกษาโดยสมัครใจ ของกลุ่มตัวอย่าง ให้ประชากรที่ศึกษาทราบ และย้ำถึงสิทธิของกลุ่มตัวอย่างที่สามารถออกจากการศึกษาได้โดยไม่มีผลกระทบใดๆต่อกลุ่มตัวอย่างและผู้เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้ถือเป็นความลับส่วนบุคคล จะทำการเผยแพร่ผลการศึกษาในภาพรวม การเก็บข้อมูลจะเริ่มขึ้นเมื่อกลุ่มตัวอย่าง แสดงความยินดีเข้าร่วมการศึกษาเท่านั้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินการตาม ขั้นตอนดังนี้

1. ผู้ศึกษาดำเนินการขออนุมัติหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึง นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดลำพูน ประธานเครือข่ายผู้ติดเชื้อ เอชไอวี จังหวัดลำพูน และองค์กรสนับสนุนที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้ติดเชื้อ เอชไอวี ในจังหวัดลำพูน เพื่อแจ้ง แนวทางการศึกษาและขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้ศึกษา เข้าพบประธานกลุ่มผู้ติดเชื้อ เอชไอวี และบุคลากรที่ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงประจำ กลุ่มแต่ละกลุ่ม เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา วิธีการศึกษาและขออนุญาตเก็บข้อมูลในกลุ่ม ตัวอย่าง
3. ผู้ศึกษาเข้าพบกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตรงตามที่กำหนด ในวันที่มีกิจกรรมการพบ กลุ่มประจำเดือน เพื่อแนะนำตัว แจ้งวัตถุประสงค์ในการศึกษา แจ้งการพิทักษ์สิทธิและขอความร่วมมือในการให้ข้อมูลเพื่อการศึกษา
4. เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินดีให้ความร่วมมือ ผู้ศึกษาได้อธิบายวิธีการกรอกข้อมูลด้วย แบบ สอบถาม แล้วจึงให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม ที่จัดเตรียมไว้
5. ในกรณีที่ผู้ศึกษาไม่พบกลุ่มตัวอย่างในวันดังกล่าว ผู้ศึกษาได้ฝากแบบสอบถามกับ บุคลากรที่ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงประจำกลุ่มช่วยรวบรวมข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างที่เหลือให้ ทั้งนี้ ผู้ศึกษา ได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา วิธีการศึกษาและการเก็บข้อมูลแก่พี่เลี้ยงประจำกลุ่ม โดย ละเอียดย
6. ผู้ศึกษาทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล
7. ผู้ศึกษารวบรวม ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ในการรวบรวม เรียบเรียง และ วิเคราะห์ ตามลำดับดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามลักษณะของข้อมูล

ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยุติบทบาทการเป็นแกนนำกลุ่มผู้ติดเชื้อ เอชไอวี วิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ส่วนที่ 3 ปัญหา อุปสรรครวมทั้ง ข้อเสนอแนะในการดำเนินกิจกรรมเพื่อลดและป้องกันปัจจัยในการยุติบทบาทของแกนนำกลุ่มผู้ติดเชื้อ เอชไอวี วิเคราะห์เชิงพรรณนาเป็นข้อความประกอบการอภิปราย